הלכה · משנה תורה · מפרשים · שורשי הים · ספר נזיקין

שורשי הים על משנה תורה, הלכות גניבה

רבי יצחק מאיו

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שורשי הים על משנה תורה, הלכות גניבה

רבי יצחק מאיו

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שורשי-הים-על-משנה-תורה-הלכות-גניבה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
הלכה א 4
פרק ה 4
הלכה ב 4
פרק ט 8
הלכה י 8

פרק ב

הלכה א

וכן הגונב קדשים מבית בעליהן כו'. ע"כ. א"ה בנו ותלמידו של מורינו ורבינו נר"ו הנה דין זה הוציא רבינו מדאמרינן בכמה דוכתי וגונב מבית האיש ולא מבית הקדש והתוס' ז"ל בפ"ק דב"ק כתבו דה"ה לכל ד' אבות נזיקין דליתנהו בהקדש והוק' להם מהא דאמרינן בפ' איש כי יאכל קדש פרט למזיק דפטור מן החומש הא קרן משלם ותירצו דההוא מדרבנן אבל מן התורה פטור אף מן הקרן משום דהקדש ליתיה בתורת נזקין עכ"ל: והנה הרב מ"ל ז"ל הוק' לו בדברי התוס' הללו דאמאי לא הוק' להם מהא דתנן כהנים שפגלו במקדש מזידי' חייבי' ואמאי אף דנימא דהיזק שאינו ניכר שמיה היזק הא הקדש ליתיה בתורת נזיקים ותירץ הרב ואולי דהו"א דמתני' בקדשים קלים ואליבא דר"י הגלילי דקדשים קלים הוי ממון בעלים אבל ההיא דפרט לא מצי לאוקומי בקדשים קלים משום דלית בהו חומש יע"ש ואחרי המ"ר לא ידעתי מה יענה להההיא סוגיא דמנחות דמ"ט עלה דכבשי עצרת ששחטן לשם אילים דלא עלו לבעלים לש"ח ואמרו עוד שם אי עקירה בטעות הוייא עקירה או לא הוייא עקירה דפליגי בה אמוראי ומותבי' שם מהך מתני' דכהנים שפגלו במקדש מזידי' חייבים הא שוגגין פטורים ותני עלה פיגולן פיגול ה"ד אלימא דידעי דחטאת היא וקא מחשב לשם שלמים האי שוגגין מזידין הוו א"ל אביי לעולם דידע דחטאת היא וקא מחשב לשם שלמים ובאומר מותר ע"כ הרי לך בהדייא דאוקי למתני' זאת דכהנים בקדשי קדשים וא"כ ק' דהיכי קאמר דהוה מוקי לה בקדשי' קלים דהרי סוגייא זו הוייא תיובתיה ומשו"ה לא מצו התוס' להקשות מהכא מכח סוגייא זו כאמור וצ"ע:

פרק ה

הלכה ב

שורש אי עשו תקנת השוק ללוקח מן הגנב הגונב **ומכר ולא נתייאשו הבעלים ואח"כ הוכר הגנב ובאו עדים ואמרו שזה החפץ שמכרו פ' הוא גנבו בפנינו חוזר החפץ לבעליו והבעלים נותני' ללוקח דמים שנתן לגנב מפני תקנת השוק והבעלים חוזרי' ועושי' דין עם הגנב ואם גנב הוא מפורסם לא עשו בו תקנת השוק ואין הבעלים נותנים ללוקח**. ע"כ. הנה בגמ' בפ' הגוזל דקט"ו הביא פלוגתא דגנב ומכר ואח"כ הוכר הגנב רב משמיה דר' חייא אמר הדין עם הראשון ור"י אמר הדין עם השני ושקיל וטרי שם בגמ' במאי פליגי אי אית להו הא דרב חסדא גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו רצה

מזה גובה כו' ושוב קאמר הש"ס ר"פ אמר בגלימא דגניבה דכ"ע לא פליגי דהדר למריה והכא בעשו תקנת השוק קמפלגי רב משמיה דר"י אמר דהדין עם הראשון דינא דלוקח דלשקול זוזי מגנב שהוא ראשון שהכי' הלוקח דלא עשו בו תקנת השוק ור"י משמיה דר' ינאי אמ' הדין עם הב' דינו דלוקח דלשקו' מב"ה שהוא שני שהכיר הלוקח דעשו בו תקנת השוק ופי' רש"י ר"פ אמר לעולם בלפני יאוש פליגי ותרווייהו אית להו דרב חסדא ובגלימא דגניבה כ"ע לא פליגי דהדרא למרא מיד בחינם ואין הלוקח יכול לעכבה על מעותיו וכדרב חסדא דהדין עם הראשון דאמר רב לא בדין הבה"ב קאמר אלא בדינו של לוקח קאמר תקנת השוק על שקנאו בשוק בפרהסייא לא הבין בו שנגנב עשו לו תקנה שישלם לו בה"ב מעותיו ור"י סבר עשו תקנה ונהי דאית לן דר"ח דלא מצי לוקח למימר ליה לב"הב לאו בעל דברים דידי את מיהו לאחר שישלם הגניבה יתבע מעותיו מב"הב והדר פריך תלמודא וסבר רב לא עשו בו תקנת השוק והא ר"ה תלמידיה דרב הוה וחנן בישא גנב גלימא וזבנה אתא בעל הגלימא קמיה דר"ה א"ל זיל שרי עבוטך פירש"י פדה משכונך שביד הלוקח אלמא ס"ל עשו תקנת השוק ומשני שאני חנן בישא כיון דליכא לאשתלומי מיניה כלא הוכר הגנב דמי ובלא הוכר הגנב או דליכא לאשתלומי מיניה לכ"ע עשו בו תקנת השוק ומסיק תלמודא דהלכתא דעשו תקנת השוק אף בהוכר הגנב דאיכא לאשתלומי מיניה :

והנה מתוך פירש"י שכתב בהא דקאמר ר"פ בגלימא כ"ע לא פליגי דהדרא למרא דהכונה לומר דהדרא למרא מיד בחינם ואין הלוקח יכול לעכבה בשביל מעותיו וכן ממ"ש דר"י סבר עשו בו תקנת השוק דנהי דאית לן דר"ח דלא מצי לוקח למימר לב"הב לאו ב"ד דידי את מיהו לאחר שיחזיר הגניבה יתבע מעותיו מב"הב מבואר דס"ל לרש"י דבין לר"ח דס"ל דלא עשו ביה תקנת השוק ודינו של הלוקח עם הגנב ובין לר"י דס"ל דעשו ביה תקנת השוק ודינו של הלוקח עם הב"הב לעולם אינו יכול הלוקח לעכב הגניבה על מעותיו עד שיתנם לו הגנב או בה"ב אלא תכף מחזיר הגניבה לבע"הב חינם ואח"כ תובע מעותיו לרב מהגנב ולר"י מב"הב ובכן אני תמיה על הטור ז"ל בסי' שנ"ו כתב וז"ל הקונה מן הגנב לפני יאוש ומוכר הגנב ויש עדים שזה החפץ שמכרו לפ' גנוב הוא צריך להחזירו לבעלים והבעלים נותנים ללוקח מעותיו אע"פ שהוכר הגנב והיה הלוקח לתובעו מעותיו אפי"ה תקנו חכמים שאינו צריך להחזיר הגניבה לבעליה אלא עד שיתן לו דמיו משום תקנת השוק ואין צ"ל כשלא הוכר הגנב שצריך ליתן ללוקח מעותיו עכ"ל ותמהני במ"ש בפשיטות דחכמים תקנו שאינו צריך להחזיר עד שיתן לו דמים משום תקנת השוק מאחר שרש"י כתב להפך דאפי' לר"י דס"ל דעשו תקנת

השוק מחזיר הלוקח מיד חינם לב"הב ואח"ז יתבע מעותיו הן אמת דעל סברת רש"י ז"ל ק' לכאורה מעובדא דחנן בישא דקא"ל ר"ה לבעל הגלימא זיל שרי משכונך שביד הלוקח משמע בהדייא דהלוקח מצי לעכב הגניבה עד שיתן לו מעות מדקרי לגניבה שביד הלוקח משכון וכן ראיתי בשיטה מקובצת דקפ"א ע"ג שכתב בשם הרמ"ה וז"ל זיל שלים עבוטך כלומר לך אצל הלוקח ותן לו מה שהוציא והתר המשכון שבידו ושמעינן מינה דלא מפקי' מיד הלוקח עד דיהיב ליה בה"ב דמיו עכ"ל :

ואפשר ליישב דברי רש"י דע"כ לא כתב הוא דאפי' למ"ד עשו תקנת השוק דמחזיר הגניבה ואח"כ תובע מעותיו אלא דוקא בשהוכר הגנב ואיכא לאשתלומי מיניה דכשיחזיר הגניבה לבעלים מיד חינם ליכא למיחש שלא ישלם לו אח"כ בה"ב כיון דהא איכא גנב נמי דמצי בה"ב לאשתלומי מיניה הלכך תקנו חכמים שיחזיר הלוקח הגניבה מיד כדין תורה ואח"כ יתבע מעותיו מתקנת חכמים אבל כשלא הוכר הגנב או דליכא לאשתלומי מיניה אז יכול לעכב הגניבה הלוקח בשביל מעותיו כיון דלית ליה מקום אחר לאשתלומי מיניה בה"ב או הלוקח ובכן בחנן בישא דקאמר הש"ס שאני חנן בישא דכיון דליכא לאשתלומי מיניה כלא הוכר הגנב דמי להכי קאמר ליה ר"ה ללוקח זיל שרי עבוטך דכל כה"ג הדין עם הלוקח שלא להחזיר הגניבה עד שתתן לו מעותיו כנ"ל לע"ד ליישב לדעת רש"י ז"ל אך אכתי ק' מעובדא אחריתי דמייתי הש"ס דנרשאה גנב ספרא וזבן לפפונאה בתמנן זוזי ופפונאה זביני לבר מחוזא במאה ועשרים ואמר רבא ליזיל מריה דספרא ויהיב ליה לבר מחוזא מאה ועשרים ולשקול ספרא וליזיל מריה דספרא ולשקול מ' מפפונאה ותמנן מנרשאה הרי דאע"פ דהוכר הגנב קאמר רבא דמריה דספרא יהיב זוזי תחילה והדר שקיל ספריה ולא אמר שקיל ספריה ויהיב ק"ך זוזי ויש ליישב דאורחא דמילתא נקט ואיך שיהיה הנה דברי הטור שכתב דחכמים תקנו דאינו צריך להחזיר הגניבה אלא עד שיתן לו הדמים הם שלא כדברי רש"י אלא כדברי הרמ"ה ז"ל שכתבנו והוא מן התימא איך לא זכר ש"ר סברת רש"י ז"ל והיותר תימא על מרן ב"י ז"ל שהוא הביא לשון רש"י בד"ה בגלימא כ"ע ל"פ דהדרא למריה מיד בחינם ואין הלוקח יכול לעכבו על מעותיו ולא כת' שדברי רש"י הללו הם הפך מ"ש הטור דאין צריך להחזיר עד שיתן לו מעותיו ולא עוד אלא דעל דברי הטור הללו שכתב דאפי"ה תקנו חכמים שאינו צריך להחזיר לבעליו עד שיתן לו בה"ב מעותיו כתב זה מבואר במ"ש בסמוך כו' דזה הפך מ"ש בסמוך בשם רש"י והי"ל לומר דהטור פליג עמ"ש בסמוך בשם רש"י לא שזה מבואר במ"ש בסמוך ואדרבא איפכא מבואר:

וראיתי למרן החבי"ב בהגב"י אות ג' כתב עמ"ש מרן בשם רש"י ואין הלוקח יכול לעכבו

וז"ל נ"ב פי' אם לא היו עושים תקנת השוק הדרא למריה בחינם ואין הלוקח יכול לעכבו מעותיו עד שישלם הגנב אבל השתא דעשו תקנת השוק יכול לעכבו עד שיתן לו בה"ב את מעותיו כדכתב הטור עכ"ל : ותמהני טובא דנראה דאשתמיט מיניה סוף לשונו של רש"י שסיים עוד וכתב ור"י סבר עשו תקנת השוק ונהי דאית לן דרב חסדא דלא מצי לוקח למימר לאו בעל דברים דידי את מיהו לאחר שיחזיר הגניבה יתבע מעותיו מב"הב עכ"ל הרי שכתב דאפ' לר"י דס"ל דעשו תקנת השוק מחזיר תחילה הגניבה לב"הב ואח"ך דן עמו על המעות שנתן לגנב ואיך כתב הוא ז"ל דמ"ש רש"י בתחי' דבריו דהדרא למריה מיד בחינם ואין הלוקח יכול לעכבו על מעותיו היינו אם לא היו עושים תקנת השוק דלמ"ד עשו תקנת השוק יכול לעכבו עד שיתן לו בה"ב מעותיו והם דברים תמוהי' איך לא השגיח בסוף דברי רש"י וכעת צ"ע:

והנה מבואר יוצא מתוך פירש"י בסוגייא זו דלפום אוקמתיה דר"פ דמוקי פלוגתא דרב ור"י בעשו תקנת השוק היכא דהוכר הגנב או לא עשו תקנת השוק אלא דוקא היכא דלא הוכר הגנב או דליכא לאשתלומי מיניה הדין עם הראשון דקאמר רב והדין עם השני דקאמר ר"י אין הכונה כמו שפירשו אותו רב יוסף ואביי ורב זביד דהיינו דינו של בה"ב ותביעתו דגניבה שלו למר יתבע אותה מהגנב דוקא ולמר מצי תבע אותה אף מן הלוקח למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה לפום אוקמתיה כמדובר אמנם לפום אוקמתיה דר"פ דלכ"ע בין לרב בין לר"י גלימא הדרא לבעל הגנבה מיד הלוקח דדינו של בעל הגניבה לכ"ע אף מן הלוקח כדרב חסדא דאמר רצה מזה גובה רצה מזה גובה ופלוגתייהו דרב ור"י בעשו תקנת השוק א"כ דינו של ראשון דקאמר רב היינו דינו של לוקח ותביעת מעותיו עם הגנב דוקא שהוא ראשון שהכיר הלוקח ולא עם הב' שהכיר בה"ב שהוא השני שהכיר עכשיו הלוקח משום דס"ל לרב דלא עשו תקנת השוק לשלם לבעה"ב היכא דהוכר הגנב ולר"י דאמר הדין עם השני היינו דינו של הלוקח ותביעת מעותיו שנתן לגנב אף עם השני שהוא בעה"ב שהוא שני ללוקח משום דס"ל דעשו תקנת השוק לתבוע אף מבעל הגניבה ובכן יש לתמוה על מרן ב"י דאחר שהביא לישנא דר"פ דאמר בגלימא כ"ע ל"פ דהדרא כתב וז"ל ופירש"י הדין עם הראשון דינו של בע"הב ותביעתו הוא על הגנב ואין הלוקח בעל דינו ואם בא לגבותו ממנו יתן דמים אע"פ שהוכר הגנב לא אמרינן יחזו' הכלים בחינם ויפרע מן הגנב ור"י אמר דינו עם הב' דינו של בע"הב עם הלוקח הוא ויוציא הימנו כליו בחינם עכ"ל :

הנה העתיק הרב מ"ש רש"י בתחילת הסוגייא בעיקר המימרא דרב ור"י דפי' זה אזיל לפום אוקמתיה דרב יוסף ואביי ורב זביד דפליגי רב ור"י בדינו של בע"הב ותביעתו

של הגניבה אם הוא על הלוקח או על הגנב דוקא אמנם לר"פ דקאמר בגלימא כ"ע ל"פ דהדר למרא אי אפשר לפרש דפליגי בדינו של בע"הב ותביעתו אם הוא על הגנב דוקא או גם על הלוקח דבזה הא כ"ע מודו שדינו של בע"הב גם על הלוקח ולא פליגי אלא בתקנת השוק ובדין הלוקח אם חוזר על הגנב שהוא הראשון אצל הלוקח או עם הב' שהוא הבע"הב וצריך לי עיון כעת: ולענין הלכה מבואר יוצא מתוך סוגייא זו דמדינא דאורייתא בין לרב בין לר"י בין הוכר הגנב בין לא הוכר הגנב או שאין לו לשלם חייב הלוקח מן הגנב להחזיר הגניבה לבעל הגניבה חינם ואינו יכול לעכב הגניבה בידו עד שיתן לו מעותיו אמנם חכמים תקנו משום תקנת השוק לרב כי לא הוכר הגנב ולר"י אפי' הוכר הגנב לעכב הגניבה בידו עד שיתן לו בעל הגניבה מעותיו שנתן לגנב לדעת הטור והרמ"ה ז"ל ולדעת רש"י ז"ל אע"פ שאינו יכול לעכב הגניבה בידו עד שיתן לו מעותיו אלא מחזירה מיד חינם מ"מ אח"כ תובע אף מבעל הגניבה כשלא הוכר הגנב או שאין לו לשלם :

פרק ט

הלכה י

שורש רחמי האב על הבן היה **הדבר ברור לבעה"ב שזה אינו הורגו לפיכך האב הבא במחתרת על בנו אינו נהרג**. הכי איתא דע"ב ת"ר אין לו דמים אם זרחה השמש עליו וכי השמש עליו בלבד זרח אלא אם ברור לך כשמש שאין לו שלום עמך הרגהו ואם לאו אל תהרגהו ותניא אידך כו' אלא אם ברור לך כשמש שיש לו שלום עמך אל תהרגהו ואם לאו תהרגהו ק' סתמא אסתמא ל"ק כאן באב על הבן כאן בבן על האב ופי' האב על הבן הבא במחתרת מספקא אל יהרגהו דודאי רחמי האב על הבן ואינו בא אלא על עסקי ממון לבד ולא על עסקי נפשות ודע דבענין זה דרחמי האב על הבן איכא לספוקי אי אמרי' ג"כ רחמי האם על הבן ועיין בתשו' המביט ח"א סי' של"ט שכתב בפשיטות דרחמי האב על הבן אמרי' ולא רחמי האם על הבן יע"ש ועיין במ"ש לקמן ה' מכירה פכ"ב ה"ה משם המבי"ט בענין אם דעתה של האם קרובה אצל בנה כמ"ש גבי אב וק' לדבריו ממ"ש [בפ'] אלו הן הלוקי' דכ"ג ודילמא מדהא מרחמא על בריה ואידך לא מרחמא ש"מ היא אמו יע"ש אלמא דגבי אם נמי אמרינן דמרחמת על בנה כרחם אב על בנו ולדברי המבי"ט דטבע האב דוקא לרחם על הבן ואין טבע האם לרחם על בנה דילמא הא נמי דלא מרחמא היה אמו והא דלא רחים עליה משום דטבע האם דלא מרחמי ואידך דמרחמא אערומי קמערמא ואין לומר דכי איכא אומדנא כל דהו כי הכא

דהא מרחמא ואידך לא מרחמא לא אזלינן בתר טבע האשה ודיינינן ע"פ האומדנא תדע דהא ברא לא מרחם אבא כדאמרינן גבי בא במחתרת ואפי"ה חזינן גבי עובדא דר' בנאה בפ' חזקת דנ"ח דשדי נכסי לחד ברא באומדנא כל דהו ולא אזיל בתר טבעא דעלמא דסתם בן לא מרחם על האב יע"ש אי מהא לא אירייא דהתם עיקר הדין הוי שודא דדייני ובדעת הדיין היה תלוי ואפי' למאן דס"ל דבעינן דעת הנותן כעובדא דנכסי לטוביה ס"ס מדכלהו בני חביטו והאי לא חביט ש"מ האי דצניע מקרבא דעתיה לגביה אבל עובדא דשהע"ה לאו מטעמ' דשודא דדייני נגעו בה לחייבו מיתה לבן על הכאתה של זאת ולא על הכאתה של האשה אחרת דאדרבא אפכא קי"ל בדין בני התערובות כדאיתא בפ' נושאין על האנוסה הכה זה וחזר והכה זה פטור בבת אחת חייב ואפי' לסברת רבנן דאמרי חייב ס"ס החיוב הוא משום שהכה את שניהם אבל הכה לאחד פשיטא דלכ"ע פטור ומדקאמר שלמה היא אמו ודאית היינו לחייבו על הכאתה וקללתה כדין התורה ובשלמא אי אמרי' דטבע האם לרחם הפך מ"ש המבי"ט שפיר הוכיח שהע"ה מדהא מרחם והא לא מרחמא ידים מוכיחות שהיא אמו אמנ' אי טבע האם שלא לרחם כס' המבי"ט מנ"ל לשלמה שהיא אמו ויש ליישב דהא דאמר המבי"ט דאין טבע האם לרחם היינו כשיש לה איזה הנאה כמאמר הכתוב ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן היו לברות למו אמנם להורג בנו בלתי שום הנאה בזה לא דיבר הרב א"נ י"ל דדוקא כשהבן הקניט את אמו דלא מרחמת על בנה לעבור על חטאתו כגון שבא במחתרת על אמו דגבי אב אמרי' דאבא על ברא מרחם משא"כ באם אבל בעלמא שאין הקנטה בינו לבינה ודאי דהיא מרחמא על בנה טפי מאשה אחרת: והנה הטור בח"מ סי' ס"ה סכ"א כתב בשם תשו' הרא"ש דדנין ע"פ האומדנא והביא ראיה מעובדא דר' בנאה דפ' חזקת וכתב דר' בנאה למדה מאדון החכמים שהע"ה יע"ש

וראיתי בכתבי הרב מוהר"א חאקו ז"ל שמצא כתוב להחה"ש הדיין המצויין שליחא דרחמנא שמשון גומץ פאטו נר"ו שהק' בשם הרב הגדול כמוהר"א ן' חיים תושב עה"ק חברון תובב"א על תשו' הרא"ש דמאי ראיה מייתי מעובדא דשע"ה להההיא דר' בנאה דההיא דשע"ה ילפינן שפיר שהיא אמו משום דרחמי האב על בנו וה"ה אמו כשאין לה הנאה אבל בעובדא דר' בנאה שהוא בן על האב מנ"ל למילף דהבן שלא הכה את אביו הוא ניהו בנו טפי מאחרים כיון דברא לא מרחם את אביו והניח הדבר בצ"ע והחכם הר"ש גו"ף תירץ דלעולם מסתמא ברא נמי מרחם אבא אמנם כשאנו רואים במעשיו הפוכים מן הסברא אז ודאי דיינינן דעל עסקי נפשות בא אבל גבי אהבת האב על הבן אע"פ שמעשיו מוכיחי' דלהרוג הוא בא אמרינן רחמי האב על הבן ומוהר"ח אלפ'אנדארי

תירץ ע"פ תשו' המבי"ט דרחמי האם על הבן הוי כרחמי בן על האב ולהכי מדמי הרא"ש ההיא דר' בנאה לההיא עובדא דשע"ה דשניהן שוים האם לגבי הבן והבן לגבי האב לית להו רחמי זה על זה:

ולפי מ"ש לדעת המבי"ט דכל דליכא הנאה לאם בהריגת הבן א"נ אם לא הקניט הבן לאמו אז אמרי' דרחמי אם על בנו אכתי לא דמי ההיא דר' בנאה דאית ליה הנאה לבן בהכאת קבר אביו להההיא דשע"ה דלא הוה לה הנאה לאם מהריגת הבן וכל כה"ג אמרי' דהאם נמי מרחמא לבן ולהכי דן שהע"ה היא אמו משא"כ בההיא דר' בנאה דכיון דיש לבן הנאה בהכאת קבר אביו אין הבן מרחם על האב ולעד"ן דאע"פ שאין הבן מרחם על האב כדילפינן מההיא דבא במחתרת היינו דוקא בצינעא אבל בפרהסייא לעיני כל העם אינו מראה אכזריות על אביו דבזיון הוא לו ובהכי ניחא לי אותה שאמרו בפ"ק דברכות ד"ז מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום קינה מבעי ליה אמר רשב"י כיון דאמר ליה הקב"ה הנני מקים עליך רעה מביתך היה עצב אמר שמא עבד או ממזר הוא דלא חייס עלה כיון דחזא דאבשלום הוא שמח משו"ה אמר מזמור אמר סתם ברא דרחים על אבא יע"ש: וזה נראה הפך ההיא דבא במחתרת דבן על האב ודאי על עסקי נפשות בא אמנם ע"פ האמור הנה נכון דשאני ההיא דאבשלום דהוה בפרהסיא לעיני כל ישראל משא"כ בא במחתרת דהוי בצינעא. ודע דלפי דעת המבי"ט נראה דאם האם באה במחתרת על בנה דינא הוא כבן על האב הבא במחתרת על אביו ולדעת החולקים על המבי"ט ז"ל דינא הוא כאב על הבן וצריך להתיישב בזה: ודע עוד שזה ימים הייתי מסתפק באותה שאמרו בפ"ב דשבת דל"ב רא"א בעון נדרים בני' של אדם מתים כשהן קטנים שנאמר אל תתן אל פיך לחטוא כו' ולמה יקצוף אלהים על קולך וחבל את מעשה ידיך איזה הן מעשה ידיו של אדם הוי אומר בניו ובנותיו של אדם יע"ש אם יש עונש זה ג"כ באשה שיש לה עון נדרים אם בניו מתים בעבורה כשם שמתים בעון האב דמעשה ידיה הם הבנים או דילמא דוקא בעון האדם הם מתים שמתייחסי' אחריו והם ערבים עליו כמ"ש בקבלת התורה ביקש הקב"ה מישראל ערבים ואמרו בנינו ערבים לנו יע"ש:

ולכאורה הייתי רוצה להביא ראיה דאף בעון נדרים האשה בניה מתים מאותה שאמרו בפ' השולח דנ"ה אמר ר"י אמר רב מעשה באדם אחד בשני בצורת שהפקיד דינר זהב אצל אלמנה והניחתו בכד של קמח ואפאתו בפת ונתנתו לעני לימים בא בעל הדינר וא"ל תני לי דינרי א"ל יהנה סם המות באחד מבניה של אותה האשה אם נהנית מדינרי כלום אמרו לא היו ימים מועטים עד שמת אח' מבניה וכששמעו חכמים בדבר אמרו מי שנשבע באמת כך הנשבע על שקר עאכו"כ ומ"ט איענשה דאשתרש ליה מקום דינר

ומאי מי שנשבע באמת כמי שנשבע באמת ועיין במ"ש התו' והרי"ף שם י"ש משמ' מהאי עובדא דבעון שלא דקדקה בשבועתה מת בנה ושוב מצאתי למהרמ"ג בס' זבח שלמים די"ב ע"א סימן ל' שכתב בשם הרב גור אריה דגבי עבירה שחייבים עליה כרת כגון מטמא מקדש וקדשיו אפקיה קרא בלשו' מיתה משום דכרת הוא שנכרת הוא וזרעו ובאשה לא משכחת לה שיכרתו [זרעה] דאין הבנים מתים אלא בעון אבות ולא בעון האם להכי אפקיה קרא להאי כרת בלשון מיתה כיון דבאשה היא נכרתת ולא זרעה ומהרמ"ג סייע סברא זו מדאשכחן בעדות קרובים דנפ"ל מקרא דלא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו ע"א והכריחו חז"ל שכונת הכתוב לא יומתו אבות בעדות בנים ואמרו עוד תינח קורבה מצד האב אבל קורבא מצד האם מנ"ל ותי' אבות אבות תרי זימני אם אינו ענין לאב תנהו ענין לאם יע"ש משמע דדוקא היכא דיש ריבוי מרבינן לאם אבל על הסתם אין האם בכלל האב ואמנם ק"ל להרב מההיא עובדא דפרק השולח שכתבנו וכתב דאפשר דחומרא דשבועה שאני דנפרעים ממנו ומכל משפחתו ומכל העולם א"נ שאני התם שהיא היתה מזכרת שתקבור את בניה ופתחה פיה לרעה וכמשפטה חרצה ולהורות שהיתה כשבועה לשקר אבל על הסתם אין הבן מת בעון האם עכ"ל ותירוצו הראשון אינו נח לי דכיון דלא היתה שבועתה בשם או בכינוי אין כאן חומרא שבועה כמובן והנכון הוא מ"ש בתירוצו הב': ואולם הא ק"ל טובא על הרבנים הנז"ל דנראה דאשתמיט מינייהו אותה שאמרו בכתובות פרק המדיר דע"ב ע"ב על מה ששנינו במתני' ואלו יוצאות שלא בכתובה והנודרת ואינה מקיימת דאמר מר בעון נדרים בנים מתים הרי בהדיא דאף בעון האם הבנים מתים וצ"ע: ואח"ז ראיתי להרשב"א בחי' לגיטין דמ"ו עמ"ש המוציא אשתו משום ש"ר ומשום נדר כתב וז"ל ואיכא עונש דאפשר דבעון נדרה זה ימותו בניו וכדאמרינן בעון נדרים בנים מתים ע"כ הרי לך כמ"ש ודוק: